

MICHAŁ SŁUŻALEC

Uniwersytet Jana Długosza w Częstochowie

m.sluzalec@ujd.edu.pl

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2468-2734>

PAŃSTWOWA KONTROLA PARAFII KOŚCIOŁA KATOLICKIEGO Z REALIZACJI OBOWIĄZKÓW PREWENCJI PRZESTĘPCZOŚCI SEKSUALNEJ

STATE CONTROL OF CATHOLIC PARISHES WITH REGARD TO THE
IMPLEMENTATION OF SEXUAL CRIME PREVENTION OBLIGATIONS

Abstract. The Catholic Church possesses the attribute of autonomy, which constitutes a fundamental regulatory area for state-church relations. In the area of sexual crime prevention, the fundamental question arises: the potential for monitoring the implementation of sexual crime prevention obligations by legal entities of the Catholic Church in accordance with state-church relations. This article analyses the competences, mechanisms, and legal interdependencies. It contributes to reflection on the coexistence of freedoms and human rights.

Keywords: sexual crime prevention; autonomy of the Catholic Church; state–Church relations; obligations of sexual crime prevention

WPROWADZENIE

Ustawa o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich (dalej: ustawa Kamilka) wprowadziła szereg obowiązków związanych z zapobieganiem przestępczości seksualnej oraz ochronie dzieci przed przemocą¹. Do obowiązków, które zostały nałożone w razie wykonywania czynności uwzględniających małoletnich, należą: obowiązki weryfikacyjne wobec pracodawcy bądź osoby dopuszczającej do innej działalności

¹ Ustawa z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich, t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1802.

Artykuły w czasopiśmie dostępne są na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa – Użycie niekomercyjne – Bez utworów zależnych 4.0 Międzynarodowe (CC BY-NC-ND 4.0)

na rzecz małoletnich, tj. art. 21 ustawy Kamilka oraz obowiązek wprowadzenia standardów ochrony małoletnich (dalej: SOM) w myśl art. 22b ustawy Kamilka.

Obowiązek weryfikacyjny z art. 21 ustawy Kamilka dotyczy zobowiązania pracodawcy lub innego organizatora aktywności na rzecz dzieci do uzyskania informacji z Rejestru Sprawców Przestępstw na tle Seksualnym odnośnie do tego, czy dane osoby mającej posiadać styczność z dzieckiem znajdują się w tej bazie danych (ust. 2), oraz pozyskania od weryfikowanej osoby informacji z Krajowego Rejestru Karnego (ust. 3)². Obowiązek dotyczy działań związanych z: „wychowaniem, edukacją, wypoczynkiem, leczeniem, świadczeniem porad psychologicznych, rozwojem duchowym, uprawianiem sportu lub realizacją innych zainteresowań przez małoletnich, lub z opieką nad nimi”. Działalność na rzecz małoletnich, w szczególności związana z rozwojem duchowym, może odnosić się także do uwarunkowań religijnych, w tym aktywności kościołów i innych związków wyznaniowych³. Tym samym obowiązek z art. 21 ustawy Kamilka ciąży na pracodawcy bądź innym organizatorze aktywności – również w odniesieniu do osób prawnych Kościoła katolickiego.

SOM stanowią stosunkowo nowy instrument, mający stanowić gwarancję bezpieczeństwa małoletnich – dla ochrony ich wolności, w tym wolności seksualnej, jak i ochrony przed przemocą. Od 1 sierpnia 2024 r. każdy z podmiotów określonych w art. 22b ustawy Kamilka pozostał zobowiązany do wprowadzenia SOM. Katalog podmiotów zobligowanych do wprowadzenia SOM jest szeroki. W jego obszarze znajdują się także podmioty zarządzające placówką religijną i organizatorzy działalności religijnej. Poza ujęciem wskazującym na określenie „religijności” prawodawca nie dookreślił, co rozumie pod tym pojęciem. W konsekwencji – poprzez generalne wskazanie przy użyciu przymiotnika „religijną” nie sposób jednoznacznie określić, jakie podmioty ustawodawca rozumie za odpowiadające temu terminowi. Należy wskazać, że przy uwzględnieniu wykładni językowej przez tak skonstruowane pojęcie rozumie się tak kwestie dotyczące religii, jak i związane ze społeczeństwem i religią⁴. Wobec tego należy uznać, że dotyczy to wszelkich podmiotów mających bezpośredni związek z religią, w tym także osób prawnych kościołów i innych związków wyznaniowych. Jedną z osób prawnych Kościoła katolic-

² W razie gdy dotyczy to osoby, która posiada obywatelstwo innego państwa, wówczas pojawiają się dodatkowe obowiązki po stronie takiej osoby.

³ M. SŁUŻALEC, *Weryfikacja duchownych w Rejestrze Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym – wybrane zagadnienia*, „Studia z Prawa Wyznaniowego” (2024), nr 27, s. 295-306.

⁴ Zob. Słownik języka polskiego PWN: <https://sjp.pwn.pl/slowniki/religijny.html> [dostęp 21.06.2025].

kiego o charakterze terytorialnej jednostki organizacyjnej jest parafia⁵. Oznacza to, że po stronie organu zarządzającego parafią Kościoła katolickiego zachodzi obowiązek wprowadzenia standardów ochrony małoletniego. Za podmiot zobowiązany należy poczytywać w myśl art. 7 ust. 3 pkt 5 u.s.p.k.k. proboszcza albo administratora parafii.

Ustawodawca, przyjmując obowiązki dotyczące weryfikacji w myśl art. 21 ustawy Kamilka oraz zobowiązania do wprowadzenia SOM w artykułach od 22x do 22z ustawy Kamilka, wskazał podmioty uprawnione do przeprowadzania kontroli wykonywania tych obowiązków.

Celem przedmiotowej analizy – przeprowadzonej przy wykorzystaniu metody dogmatyczno-prawnej – jest ustalenie, czy potencjalna kontrola realizacji obowiązków pozostaje spójna z autonomią Kościoła katolickiego oraz pomocniczo wskazanie podmiotów uprawnionych do dokonywania kontroli wykonywania obowiązku wprowadzenia SOM w parafii Kościoła katolickiego oraz uprawnionych do dokonywania kontroli państwowej realizacji obowiązku z art. 21 ust. 1 ustawy Kamilka. Analiza opiera się na przepisach krajowych i ocenie wymiaru kontroli realizowanej przez państwo, a nie przez podmioty wyznaniowe w zgodzie z własnym prawem wewnętrznym. Obszar regulacji wewnętrznych Kościoła katolickiego wykracza poza obrany obszar tematyczny.

1. ISTOTA STANDARDÓW OCHRONY MAŁOLETNIICH I OBOWIĄZKÓW WERYFIKACYJNYCH

Wprowadzenie obowiązku weryfikacyjnego z art. 21 ustawy Kamilka i zobowiązania do wprowadzenia SOM pozostają elementami tworzącymi system prewencji przestępczości seksualnej – w szczególnym zakresie w odniesieniu do małoletnich. Można przyjąć, że w wymiarze przestępczości seksualnej na szkodę małoletnich jawią się – aktualnie – jako filary prewencyjne. Pozostają powiązane z potrzebą stworzenia bezpiecznego środowiska dla najmłodszych tak, aby eliminować zagrożenia mogące płynąć ze strony osób trzecich. Aktualny kształt obowiązku z art. 21 ustawy Kamilka i zobowiązania do wprowadzenia SOM tworzą szeroki obszar prewencyjny. Stanowią ochronę o charakterze organizacyjnym i systemowym. Z jednej strony systemowa prewencja pozostaje elementem minimalizacji ryzyka zagrożenia przestępczości – np. pochodzącego od osób znajdujących się w Rejestrze Sprawców Przestępstw

⁵ Art. 7 ust. 1 pkt 5 Ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1966.

na Tle Seksualnym (art. 21 ust. 2 ustawy Kamilka) (dalej: Rejestr), jak i tych, których dane znajdują się w Krajowym Rejestrze Karnym (dalej: KRK) w odniesieniu do przestępstw określonych w rozdziale XIX i XXV, w art. 189a i art. 207 kodeksu karnego i przestępstw z ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii⁶. Drugi mechanizm, tj. obowiązek wprowadzenia SOM stanowi o dwóch formach oddziaływania, tj. za pośrednictwem bezpośrednich zasad postępowania i zachowania się wobec dziecka – jako element wyznaczający granice bezpiecznych relacji, jak i standard w razie wykrycia zagrożenia – jako element mający charakter interwencyjny. Wskazania wymaga, że oba mechanizmy wzajemnie się uzupełniają, albowiem jeśli weryfikacja z art. 21 ustawy Kamilka doprowadzi do ustalenia, że dane sprawdzanej osoby znajdują się w Rejestrze czy w KRK to nie może być dopuszczona do czynności z dziećmi – jest to zatem wtórne oddziaływanie, zaś zakres stosowalności SOM ma stanowić oddziaływanie pierwotne. Wtórne oddziaływanie dotyczy eliminacji osoby, wobec której zachodzi potencjalność zagrożenia, zaś pierwotne stanowi eliminację zagrożenia w ogólnym ujęciu. Takie praktyki mają na celu doprowadzenie do realizacji obowiązków władzy publicznej wynikających z art. 72 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, czyli ochrony dziecka i jego praw⁷.

2. PROBLEM KONTROLI PARAFII KOŚCIOŁA KATOLICKIEGO

Wobec wskazania podmiotów religijnych jako mających zobowiązanie do wdrożenia środków prewencyjnych w myśl ustawy Kamilka pojawiają się także uprawnienia do podejmowania kontroli z realizacji obowiązków z art. 21 i 22b ustawy Kamilka. Ustawodawca wskazał grupę organów władzy publicznej uprawnionej do podejmowania kontroli, tj.

1) w zakresie objętym właściwością rzeczową i miejscową wójt, burmistrz, prezydent miasta, starosta oraz marszałek województwa, przy czym mogą upoważnić do wykonywania funkcji kontrolnych pracowników podległych im urzędów marszałkowskich, powiatowych, miejskich lub gminnych lub funkcjonariuszy straży gminnych (art. 22 ust. 1 i 2 ustawy Kamilka);

⁶ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny, t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 383; Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii, t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1939.

⁷ M. SŁUŻALEC, *Rejestr Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym jako wymiar realizacji konstytucyjnej zasady ochrony praw dziecka*, „Przegląd Prawa Konstytucyjnego” (2024), nr 5(81), s. 253-263; K. SZWED, *Obowiązek wprowadzenia standardów ochrony małoletnich w świetle art. 72 ust. 1 Konstytucji RP*, „Studia Prawnoustrojowe” (2025), nr 67, s. 383-397.

2) w zakresie swojej właściwości rzeczowej i miejscowej organ prowadzący jednostkę systemu oświaty, o której mowa w art. 2 pkt 1-8 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe, lub organ sprawujący nadzór pedagogiczny nad taką jednostką, organ zarządzający lub nadzorujący inną placówkę lub prowadzenie działalności związanej z wychowaniem, edukacją, wypoczynkiem, leczeniem, świadczeniem porad psychologicznych, rozwojem duchowym, uprawianiem sportu lub realizacją innych zainteresowań przez małoletnich, lub z opieką nad nimi. (art. 22x ust. 3 ustawy Kamilka);

3) w zakresie swojej właściwości Państwowej Inspekcji Pracy (dalej: PIP) jest uprawniony do kontroli wykonywania obowiązku przez pracodawcę – w zakresie art. 21 ust. 2 ustawy Kamilka (art. 22y ustawy Kamilka);

4) w zakresie swojej właściwości Prezes Narodowego Funduszu Zdrowia jest uprawniony do kontroli wykonywania przez pracodawcę lub organizatora obowiązku z art. 21 ust. 2 oraz SOM (art. 22x ustawy Kamilka).

W sytuacji dotyczącej parafii i realizującej działania związane z zewnętrznianiem potrzeb religijnych również pojawiają się omawiane obowiązki ustawowe. Taki stan powiązany jest z przyjęciem m.in. terminu „rozwój duchowy” przy czynnościach świadczonych na rzecz dzieci, a określonych w art. 21 ust. 1 ustawy Kamilka. Nadto, przy obowiązku wprowadzenia SOM wprost wskazano na „inną placówkę religijną”, jak i „organizatora innej działalności religijnej”. Taki kształt określenia w rzeczywistości rozpościera obowiązków na wszelkie osoby prawne Kościoła katolickiego, w tym także na parafię. Niemniej nie sposób wyprowadzić z art. 22x ust. 1-3 ustawy Kamilka, aby któryś ze wskazanych podmiotów był właściwy rzeczowo i miejscowo do przeprowadzenia kontroli. Nałożenie przez ustawodawcę krajowego obowiązków również na podmioty wyznaniowe ma charakter wyłącznie świecki.

Obowiązków nie wyłącza także fakt, że w przepisach wewnętrznych Kościoła katolickiego również wprowadzono szczegółowe zasady postępowania z małoletnimi oraz przeprowadzania nadzoru⁸. Przy czym Kościół katolicki samodzielnie reguluje swoje przepisy wewnętrzne. Pozostaje w obszarze wyłącznej kompetencji podmiotów wyznaniowych jako wyraz rządzenia się własnym prawem w sferze wewnętrznej Kościoła katolickiego. Mimo własnych regulacji i występowania podległości hierarchicznej w Kościele katolickim nie można przyjąć tezy o uprawnieniu do przeprowadzenia kontroli mającej cechy państwowej w Kościele przez innych nadrzędnych duchownych – a które

⁸ Zob. R. KAMIŃSKI, *Ewolucja norm prawa kościelnego w odpowiedzi na przypadki wykorzystania seksualnego małoletnich*, [w:] *Wykorzystanie seksualne osób małoletnich. Ujęcie interdyscyplinarne. Część III*, red. M. Cholewa, P. Studnicki, Kraków 2022, s. 147-183.

to wywołałyby skutki, o których mowa w ustawie Kamilka, np. w zakresie realizacji art. 22 ust. 2.

Przynależność duchownych do Kościoła katolickiego nie stanowi także stosunku pracy, który uprawniałby PIP do przeprowadzania kontroli⁹. Potencjalne uprawnienie PIP mogłoby występować w razie nawiązania przez parafię stosunku pracy w myśl kodeksu pracy z osobą mającą świadczyć czynności na rzecz dzieci lub mającymi z nimi kontakt¹⁰. Zatem ustawa Kamilka nie przyznaje podmiotom wymienionym w art. 22x uprawnień do przeprowadzenia kontroli realizacji obowiązków w innym zakresie niż relacje pracownicze – o ile takie by występowały. Wobec tego podstawa do przeprowadzenia państwowej kontroli w parafii (poza sprawami zatrudnienia) może wynikać wyłącznie z ochrony praworządności, utrzymywania bezpieczeństwa i porządku publicznego w ramach kompetencji prokuratora i policji, np. odnośnie do działalności wolontariackiej¹¹. Jednocześnie podkreślenia wymaga, że zakres wskazanych rozważań dotyczy parafii, a nie innych podmiotów względem których formy kontroli państwowej regulowane są odmiennie, jak np. placówki oświatowe (tj. np. 22x ust. 3 ustawy Kamilka).

3. AUTONOMIA KOŚCIOŁA KATOLICKIEGO A OBOWIĄZKI PREWENCJI PRZESTĘPCZOŚCI SEKSUALNEJ

Zasadniczy problem pojawia się w odniesieniu do autonomii Kościoła katolickiego względem wpływu obowiązków z art. 21 i art. 22 ustawy Kamilka. W myśl art. 25 ust. 3 Konstytucji RP: „Stosunki między państwem a kościołami i innymi związkami wyznaniowymi są kształtowane na zasadach poszanowania ich autonomii oraz wzajemnej niezależności każdego w swoim zakresie, jak również współdziałania dla dobra człowieka i dobra wspólnego”. Jednym z przymiotów związanych z autonomią jest działalność Kościoła katolickiego „bez ingerencji państwa”¹². Zakres ten dotyczy przede wszystkim

⁹ Zob. P. MAJER, *Status duchownego. Czy ksiądz jest pracownikiem biskupa?*, „Annales Canonici” (2023), nr 19, s. 74.

¹⁰ Tj. art. 22 § 1 Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy, t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 277.

¹¹ Tj. art. 2 Ustawy z dnia 28 stycznia 2016 r. Prawo o prokuraturze, t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 390 i art. 1 ust. 1 Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji, t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 636.

¹² P. BORECKI, *Autonomia kościołów i innych związków wyznaniowych we współczesnym prawie polskim*, „Studia z Prawa Wyznaniowego” (2012), t. 15, s. 87; P. STANISZ, *Autonomia i niezależność oraz współdziałanie w relacjach między państwem a Kościołami i innymi związkami*, [w:] *Relacje państwo–Kościół w Europie. Studium prawa obowiązującego w Polsce i w Hiszpanii*, red. P. Ryguła, Warszawa 2020, s. 121-122.

prawa wewnętrznego – co odnosi się np. do uprawnień członków wspólnoty, czy duchownych. W doktrynie podkreśla się, że występują możliwości ograniczenia autonomii – przy czym może to następować na podstawie treści art. 53 ust. 5 Konstytucji RP oraz art. 31 ust. 2 Konstytucji RP¹³. Skoro obowiązki z ustawy Kamilka obejmują także parafię, to zakres tych zobowiązań wpływa na ograniczenie autonomii Kościoła katolickiego – ponieważ skutki oddziałują na jego sferę wewnętrzną. Należy zatem ocenić *ratio legis* takich rozwiązań. Posiłkując się wyrokiem TK z 1997 r., należy przeprowadzić badanie proporcjonalności takiego rozwiązania¹⁴. W zakresie testu proporcjonalności występuje napięcie między szeroko rozumianą ochroną praw dziecka i autonomią Kościoła katolickiego umożliwiającą realizację swobody z art. 53 Konstytucji RP. Pierwszy obszar wymaga oceny możliwości doprowadzenia do minimalizacji zagrożenia przestępczością seksualną i ochrony przed przemocą za pośrednictwem obowiązków z art. 21 i art. 22 ustawy Kamilka. Zobowiązania nałożone ustawą Kamilka mają na celu stworzenie spójnego systemu prewencji – w obszarach, gdzie dzieci mogą mieć styczność z osobami trzecimi. Zatem zasadniczo formy weryfikacji z art. 21 ustawy Kamilka i obowiązek wprowadzenia SOM są w stanie doprowadzić do redukcji zagrożenia przemocy (w tym seksualnej) wobec małoletnich. Weryfikacja potencjalnych uczestników działań na rzecz dzieci oraz reguły postępowania w aktywnościach z małoletnimi i zasady postępowania w razie podejrzenia przemocy są możliwe do wykonania i mają szansę realnie minimalizować zagrożenia. Następne zasadnicze zagadnienie związane jest z koniecznością rozwiązań dla ochrony interesu publicznego. Obszar ten pozostaje związany z dobrem człowieka – w tym wymiarze przede wszystkim dziecka. Już treść art. 72 ust. 1 ustawy zasadniczej wskazuje na potrzebę ochrony małoletnich przed przemocą. Przy czym taka ochrona nie jest ograniczona tylko do przedstawicieli ustawowych, ale określona jest jako obowiązek zapewniania prawidłowej realizacji praw małoletnich przez Rzeczpospolitą Polską – w tym dla zapewnienia porządku publicznego, zdrowia i moralności. Dzieci należą do wspólnoty obywateli stanowiących jednocześnie jedną ze składowych dobra wspólnego. Wymagają szczególnej ochrony ze strony władzy publicznej (art. 72 ust. 1 zd. 2 Konstytucji RP). W tym obszarze wskazać trzeba także na zasadę współdziałania dla dobra człowieka i dobra wspólnego z art. 25 ust. 3 ustawy zasadniczej.

¹³ BORECKI, *Autonomia kościołów i innych związków wyznaniowych we współczesnym prawie polskim*, „Studia z Prawa Wyznaniowego” (2012), nr 15, s. 88.

¹⁴ Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 5 listopada 1997 r., K 22/97, Dz. U. 1997, nr 140, poz. 941.

Podejmowanie spójnych działań prewencyjnych przez Kościół katolicki i państwo dla zabezpieczenia dzieci przed przemocą i demoralizacją stanowi odzwierciedlenie zadań obu podmiotów. Pozostaje to ich wspólną wartością. Jak wskazuje W. Brzozowski:

Zdarzają się, oczywiście, sytuacje, w których interes partykularny jest nie do pogodzenia z dobrem wspólnym. W sferze normatywnej może to oznaczać konieczność wyważenia proporcji między prawami i wolnościami jednostki (państwo służebne wobec obywateli) a niezbędnymi ograniczeniami swobód z uwagi na to, co wspólne. Formuła dobra wspólnego akcentuje bowiem doniosłość interesu publicznego¹⁵.

Taki stan potwierdza, że ochrona dzieci przed przemocą, w tym seksualną, to element interesu publicznego. Kolejno należy rozważyć proporcje efektów, które mają być uzyskane dzięki wprowadzonym regulacjom a obciążeniu nałożonemu na Kościół katolicki. Ciężary wynikające z art. 21 i art. 22 ustawy Kamilka stanowią pewną formę wpływu – również – na wymiar realizacji misji Kościoła, np. wobec duchownych przy czynnościach odpowiadających rozwojowi duchowemu dziecka. W takiej sytuacji zachodzi potrzeba wdrożenia mechanizmu z art. 21 ustawy Kamilka i w razie otrzymania informacji o fakcie figurowania np. w Rejestrze aktywuje się zakaz dopuszczania osoby zweryfikowanej negatywnie do działań (nawet potencjalnych) z dzieckiem. Samo obciążenie – czyli konieczność weryfikacji czy wprowadzenia SOM – nie powoduje znacznego obciążenia po stronie zobowiązanych, jednak bezsprzecznie oddziałuje na sferę własną Kościoła katolickiego. Brak znacznego obciążenia wobec obowiązku z art. 21 ustawy Kamilka wynika z faktu dostępności do danych za pośrednictwem systemu teleinformatycznego (art. 14 ustawy Kamilka), jak i nieodpłatność (art. 15 ustawy Kamilka). Na marginesie warto zwrócić uwagę także na Komunikat Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski z 9 sierpnia 2024 r., która wprost potwierdza, że obszar ten należy do wspólnych celów

Wprowadzanie standardów ochrony małoletnich w naszych parafiach i instytucjach oraz dziełach prowadzonych przez Kościół stanowi nie tylko realizację obowiązku prawnego, ale jest również pozytywnym i jasnym komunikatem, że w codziennej posłudze duszpasterskiej Kościoła realizowane są ewangeliczne wartości. W praktyce oznaczają one pełną wrażliwość służbę i troskę o dobro każdego człowieka, a zwłaszcza dzieci i osób bezbronnych. Wprowadzając te

¹⁵ W. BRZOWSKI, *Konstytucyjna zasada dobra wspólnego*, „Państwo i Prawo” (2006), z. 11, s. 24.

standardy, Kościół włącza się w działania społeczne służące tworzeniu środowisk bezpiecznych i wolnych od wszelkich form przemocy¹⁶.

Te słowa potwierdzają wspólne podstawy aksjologiczne państwa i Kościoła katolickiego, przy czym warto zaznaczyć, że ustawa Kamilka zawiera wyłącznie ogólne ramy treści, które powinny być wdrożone, zaś Kościół katolicki samodzielnie opracował i wprowadził SOM. Poszczególne parafie wdrażały SOM samodzielnie, jako osoby prawne. Zakres treściowy nie wyłącza wdrożenia w ich strukturze także własnych rozwiązań, a takie ujęcie może stanowić odzwierciedlenie konstytucyjnej zasady współdziałania państwa i Kościoła katolickiego dla dobra dzieci i dobra wspólnego.

PODSUMOWANIE

System prewencji przestępczości seksualnej nakłada na parafię Kościoła katolickiego obowiązek realizacji obowiązków wskazanych w art. 21 i 22 ustawy Kamilka. Realizacja obowiązku spoczywa na proboszczu bądź administratorze parafii.

Obowiązki z ustawy Kamilka wpływają na zakres autonomii Kościoła katolickiego. Mając na względzie zarówno zasadę współdziałania państwa i kościoła dla dobra człowieka – w tym dziecka, jak również przeprowadzony test proporcjonalności przyjąć należy, że aktualne rozwiązania pozostają odpowiednie i nie wykraczają poza granice ingerencji z art. 53 ust. 5 i art. 31 ust. 3 ustawy zasadniczej.

Treść art. 22x ustawy Kamilka nie przyznaje – zasadniczo – uprawnienia podmiotom tam wskazanym do przeprowadzania kontroli realizacji obowiązków z ustawy Kamilka wobec parafii Kościoła katolickiego. Jedyny podmiot, który posiadałby uprawnienie do przeprowadzenia kontroli realizacji obowiązków w parafii w myśl art. 22x ustawy Kamilka, to PIP – jednak wyłącznie, jeśli kontrola miałaby dotyczyć stosunku pracy, np. zatrudniony organista¹⁷. Jednak stosunkowi zatrudnienia nie odpowiada służba duchownego w parafii, o ile nie jest zatrudniony na umowie o pracę. Niemniej obowiązki

¹⁶ Komunikat Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski abp. Tadeusza Wojdy SAC dotyczący wdrażania standardów ochrony małoletnich w Kościele w Polsce z dnia 9 sierpnia 2024 r., <https://episkopat.pl/doc/216420.Przewodniczaczy-KEP-Kosciol-wlacza-sie-w-tworzenie-srodowisk> [dostęp 28.06.2025].

¹⁷ Zob. A. NIECZAROWSKA, *Wolontariat jako forma zatrudnienia przez parafie na przykładzie muzyka kościelnego*, „Annales Canonici” (2021), nr 1, s. 39-56.

ustawowe spoczywają na proboszczu lub administratorze parafii – tym samym występuje także uprawnienie do podejmowania kontroli z ich realizacji. Zasadniczo poza stosunkiem pracy i kontrolą realizowaną przez PIP w obszarze obowiązku z art. 21 ust. 2 ustawy Kamilka nie ma innych upoważnionych podmiotów do przeprowadzenia państwowej kontroli. Taki stan powoduje, że wyłącznie legitymowane są organy ścigania (tj. prokuratura i policja).

BIBLIOGRAFIA

PIŚMIENNICTWO

- BORECKI Paweł, *Autonomia kościołów i innych związków wyznaniowych we współczesnym prawie polskim*, „Studia z Prawa Wyznaniowego” (2012), t. 15, s. 85-109.
- BRZozowski Wojciech, *Konstytucyjna zasada dobra wspólnego*, „Państwo i Prawo” (2006), z. 11, s. 17-28.
- KAMIŃSKI Rafał, *Ewolucja norm prawa kościelnego w odpowiedzi na przypadki wykorzystania seksualnego małoletnich*, [w:] *Wykorzystanie seksualne osób małoletnich. Ujęcie interdyscyplinarne. Część III*, red. M. Cholewa, P. Studnicki, Kraków 2022, s. 147-183.
- Komunikat Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski abp. Tadeusza Wojdy SAC dotyczący wdrażania standardów ochrony małoletnich w Kościele w Polsce z dnia 9 sierpnia 2024 r., <https://episkopat.pl/doc/216420.Przewodniczacy-KEP-Kosciol-wlacza-sie-w-tworzenie-srodo-wisk> [dostęp 28.06.2025].
- MAJER Piotr, *Status duchownego. Czy ksiądz jest pracownikiem biskupa?*, „Annales Canonici” (2023), nr 1, s. 71-90.
- NIECZAROWSKA Aleksandra, *Wolontariat jako forma zatrudnienia przez parafie na przykładzie muzyka kościelnego*, „Annales Canonici” (2021), nr 1, s. 39-56.
- Słownik języka polskiego PWN, <https://sjp.pwn.pl/slowniki/religijny.html> [dostęp 21.06.2025].
- SŁUŻALEC Michał, *Rejestr Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym jako wymiar realizacji konstytucyjnej zasady ochrony praw dziecka*, „Przegląd Prawa Konstytucyjnego” (2024), nr 5(81), s. 253-263.
- SŁUŻALEC Michał, *Weryfikacja duchownych w Rejestrze Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym – wybrane zagadnienia*, „Studia z Prawa Wyznaniowego” (2024), nr 27, s. 295-306.
- STANISZ Piotr, *Autonomia i niezależność oraz współdziałanie w relacjach między państwem a Kościołami i innymi związkami*, [w:] *Relacje państwo-Kościół w Europie. Studium prawa obowiązującego w Polsce i w Hiszpanii*, red. P. Ryguła, Warszawa 2020, s. 105-139.
- SZWED Katarzyna, *Obowiązek wprowadzenia standardów ochrony małoletnich w świetle art. 72 ust. 1 Konstytucji RP*, „Studia Prawnoustrojowe” (2025), nr 67, s. 383-397.

ORZECZNICTWO

Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 5 listopada 1997 r., K 22/97, Dz.U. 1997, nr 140, poz. 941.

PAŃSTWOWA KONTROLA PARAFII KOŚCIOŁA KATOLICKIEGO
Z REALIZACJI OBOWIĄZKÓW PREWENCJI PRZESTĘPCZOŚCI SEKSUALNEJ

STRESZCZENIE

Ustawa o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich nałożyła na podmioty religijne obowiązek realizacji uwarunkowań prewencyjnych – w zakresie dotyczącym dzieci, tj. obowiązek weryfikacji z art. 21 oraz wprowadzenia standardów ochrony małoletnich. Obowiązki oddziałują także na własny obszar Kościoła katolickiego, którego osoby prawne również podlegają pod ustawowe obowiązki. Zasadnicze problemy poruszane w pracy odnoszą się do oceny wpływu obowiązków na autonomię Kościoła katolickiego, jak i wskazanie państwowych podmiotów uprawnionych do przeprowadzania kontroli w parafii.

Słowa kluczowe: prewencja przestępczości seksualnej; autonomia Kościoła katolickiego; relacje państwo–Kościół; obowiązki przeciwdziałania przestępczości seksualnej